

A SZENT GYÖRGY TÉR ÁBRÁZOLÁSAI

A terek általában egy város életének fontos helyszínei. Kialakulásuk számos tényező függvénye, s általában viszonylag hosszú idő alatt történik meg. A dokumentumok, leírások tanúsága szerint Buda városában ugyanazokon a helyeken ugyanazok a terek jöttek létre, amelyek máig is megtalálhatók. Egyetlen kivétel a Szent György tér.¹

A Buda városáról szóló meglehetősen nagyszámú leírások közül néhány jellemzőt kiemelve jól megfigyelhető, mit tartottak fontosnak a XVIII–XIX. században a különböző topográfiai, útleírások, útikönyvek szerzői a Szent György tér bemutatásakor.

Franz Schams 1822-ben megjelent, de még jórészt az előző század végi állapotokat tükröző kötetében nagyon pontos és részletes leírást adott a téren akkor álló épületekről, elsőként a Fegyvertárról [Zeughaus] és gyűjteményéről.² A *Zeughaus auf dem Georgi-Platz* című fejezet kilenc oldalon keresztül tárgyalta az épület külsejét és a benne őrzött fegyvereket termenként.³ Említést tett arról, hogy VI. Károly császár építtette, s kinézetét a következőképpen jellemezte: „Es ist ein charaktervolles, solides Gebäude, dessen hintertheil dicht an den königl. Schlossgarten und an die Wohnung des Schloss-Probsten stösst. Es bildet von drey Seiten ein freystehendes Viereck mit zwey Stockwerken sammt dem Erdgeschoss, ist in zwar einfacher, aber grosser Manier gebaut, und hat ein Ensehen von Würde, des seinem Zweck entspricht.”⁴ Egyúttal a Zeughaus téren belül elfoglalt helyére is utalt a leírás: „Das schöne Portal am Georgi-Platz, dem Gr. Sándor’schen Palais gegenüber, ist mit Armaturen und allegorischen Figuren von trefflicher Bildhauerarbeit verziert.”⁵

A tér további jelentős épületei között említette Schams a Teleki-palotát, „ein zwey Stock hohes Palais im einfach edlen Prachtstyl, als Wohnung Sr. Königl. Hoheit des Erzherzogs Ferdinand d’Este, Commandirenden Generals...”⁶ A Várnegyed egyéb, általa jelentősnek ítélt palotáit felsorolva a szerző ismét visszatért a Szent György térhez, s azon belül is a Sándor-palotához, amelyet nemcsak építészeti jelentősége, hanem belső berendezése miatt is említésre méltónak tartott.⁷

Egy másik, csaknem fél évszázaddal későbbi, igen közismert kötet leírása ugyan jóval kevésbé lelkes és részletes, de jórészt ugyanazokat az épületeket tartotta említésre méltónak a Szent György téren. Hunfalvy János, a kiváló földrajztudós több kiadást megért, illusztrált könyvében rövidebb, tömörebb, lényegre törőbb

¹ Az elnevezést a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1879-ben hagyta jóvá. A tér történetéről bővebben lásd Végh András és Magyar Károly tanulmányát.

² SCHAMS 1822.

³ Uo. 232–240. p.

⁴ Uo. 233. p.

⁵ Uo. 233. p.

⁶ Uo. 240. p.

⁷ Uo. 240–246. p.; A Sándor-palotáról lásd Farbaký Péter tanulmányát.

leírást adott. Köteteinek gazdag képanyaga fontos része volt az újfajta útikönyv-típusnak; míg a XIX. század elején kiadott hasonló munkák meglehetősen kevés képet tartalmaztak, a század közepétől a gazdag illusztrációs anyag elengedhetetlen része lett e kiadványoknak bel- és külföldön egyaránt. Előbb kisméretű, kezdetleges grafikák voltak ezek, általában fa- vagy acélmetszetek, később általánossá vált az egész oldalas illusztráció, mint kötetünk esetében is. A szöveg legalább olyan fontos volt, mint a kép, s alapos ismereteket igyekezett átadni az olvasónak. A Szent György tér épületeiről a következőképpen írt Hunfalvy: „Mindjárt a kir. Várpalota mellett a fegyvertár van, mely sz. György teréig terjed. Ez erős, két emeletű épület, tágas udvarokkal és termekkel. Négyszög alakú, sz. György terére szolgáló főhomlokzata fegyverzetekkel és jelves alakokkal van díszesítve.” S rögtön egy forrást is idézett: „Schams, ki Buda városát 1822-ben írta le, igen nagyszerűnek mondja a Fegyvertár belsejét s különösen három tágas fegyverteremét izletesen berendezett tartalmával nem győzi magasztalni. Három teremben a forradalom előtt valami 80,000 fegyverdarab volt. Azonban történelmileg nevezetes dolog kevés volt bennök.”⁸ A téren megemlített másik épület a Sándor-palota. „A fegyvertárral szemben a gr. Sándorféle palotának homlokzata van. Ez szépen, de nem igen nagyszerűen épült palota. Belül azonban felette gazdagon, kényelmesen és szépen van berendezve és butorozva. A kir. Várpalota helyreállítása előtt Albrecht ő. cs. k. fensége lakott benne.”⁹ A tér további leírása a már korábban is megemlített épületek mellett egy újdonságot is tartalmazott: „A gr. Sándorféle palota mellett a színház áll¹⁰, átellenben, sz. György tere tulsó oldalán a gr. Telekiféle épület emelkedik. A tágas térnek közepén a szép emlék áll, melyet ő cs. k. felsége parancsára 1852-ben Hentzi tábornok és bajtársainak, kik az 1849-ki ostrom alkalmával elesetek, emelének. Szépen faragott gránit talpazaton gót modorú, s ötszögűkúptető áll, mellynek főhomlokzatán a következő német felirat olvasható: Hentzi tábornok, vele Allnoch ezredes 418 hőssel egyetemben itt halt meg a császár- és hazáért. A többi oldallapokon az elesett közvitéznek nevei vannak följegyezve. Az oszlopokon nyugvó kúptető alatt vértbe és sisakba öltözött harczi dőledez haldokolva, s ég felé mutató angyal borostyánkoszorút tesz fejére. Az egész emlék magassága 66 lábnyi. Tervét Sprenger udvari építészeti tanácsos készítette.”¹¹ Hunfalvy leírásában tehát a legnagyobb teret az emlékmű kapta, s ez jelentős változás volt a korábbiakhoz képest.

Év nélkül jelent meg Hartleben kiadásában az a többnyelvű vezető, amely címéből ítélve még a városegysítés előtt, de mindenképpen Hunfalvy kötete után készült.¹² Itt már a tér neve is megváltozott: „Jobbrol, az előbbi szt. György most Hentzi téren

⁸ HUNFALVY 1856. 89. p.

⁹ Uo. 89. p.

¹⁰ Buda első állandó színháza. Helyén 1270 körül a ferencesek Szent János temploma épült fel, amely később, a török hódoltság idején a budai pasa dzsámija lett. 1725–36 között a karmeliták építették újjá; a rend feloszlása után a templomot és a mellette álló kolostort színházzá alakították át Kempelen Farkas tervei szerint. 1787-től német színház, ezt a funkcióját – változó társulatokkal és anyaszínházzal – 1925-ig töltötte be. Vö. Magyar Károly tanulmányával.

¹¹ HUNFALVY 1856. 89. p.

¹² HARTLEBEN é.n.

a fegyvertár létezik, ennek homlokzatával szemközt a gr. Sándorféle palota áll. E tér mellvédéről gyönyörű kilátás nyílik Pestre. E tér közepén az 1849-i várvédelemnél elesett harcosok emléke áll... Ugyan e téren áll még a gróf Telekyféle palota, és a németszínház is.”¹³ Ennyi tehát a meglehetősen szűkszavú leírás a „történeti-romantikus” útikönyvben, s itt is az emlékmű tűnt a legjelentősebb elemnek a tér bemutatásakor.

Ugyancsak a Hartleben kiadó jelentette meg az országos kiállítás alkalmából újabb útikönyvét.¹⁴ Ez már a századvég fametszetekkel, illetve fénynyomatokkal illusztrált típusát képviseli, s szövegében is egyre több az adat és kevesebb, rövidebb a leírás. A Szent György térre már a gőzsiklóval lehetett feljutni, a térről annyit említett meg a szöveg, hogy közepén a Hentzi-emlékmű áll, s Héderváry Kontot és társait, majd Hunyadi Lászlót itt végezték ki. A tér épületei közül a Fegyvertárat, az udvari istállókat és lovaglóiiskolát, a Honvédelmi Minisztérium épületét sorolta föl; a királyi palota épületéről szólván pedig leírta, hogy annak restaurálását maga az uralkodó rendelte le, s emiatt a Fegyvertár épületét le kell majd bontani.¹⁵ Nem is tartotta a kiadó arra érdemesnek a teret, hogy illusztráción is megörökítse, ehelyett a palota és a Várnegyed újabb épületeiről közölt képeket.

A XIX. század legvégén kiadott, immár fényképekkel illusztrált városleírásokban már általában csak egy épülete szerepel a térnek, s ez a Honvédelmi Minisztérium eklektikus palotája. Kivételnek számít egy igen alapos munka, a *Budapest műszaki útmutatója* a millenniumi ünnepek idejére jelent meg.¹⁶ A kötet közölte a királyi palota térképét a Szent György térrel, a főúri paloták leírásánál kiemelte „...József kir. hercegét, mely Budán a Szt-György téren, közvetlenül a kir. várpalota szomszédságában áll. Ezt a palotát legközelebb átalakítják és megnagyobbítják. E palotával szemben áll: Sándor bárónak palotája; empire modorú belsejével s puritán egyszerű homlokzatával, melyet szép reliefek díszítenek. Ezt a Pollák tervezte épületet a 70-es években a Duna felé nagykiterjedésű nyitott terasszal toldották meg, a honnan a városra nagyszerű kilátás nyílik.”¹⁷ Az *Emlékszobrok és egyéb műemlékek* című fejezetben viszont már nem esik szó a Szent György téri Hentzi-emlékműről. A tereket és parkokat bemutató másik fejezetben pedig csak egy fél mondatban említik meg.¹⁸

Az utolsó jelentős XIX. századi munka, amely leírást ad a térről, hasonlóképpen a millennium alkalmából indult vállalkozás, *Az Osztrák-Magyar Monarchia irásiban és képbén* című sorozat Magyarországról szóló három kötete közül az utolsó.¹⁹ A Budát bemutató fejezetben csaknem elrejtve találjuk meg a Szent György teret bemutató részt: „A királyi palota szomszédságában van a miniszterelnöki palota,

¹³ HARTLEBEN é.n. 91–92. p.

¹⁴ Budapest 1885.

¹⁵ Uo. 38–40. p.

¹⁶ EDVI ILLÉS 1896.

¹⁷ Uo. 176–180. p.

¹⁸ Uo. 1896. 261. p.

¹⁹ OMM 1893. 180–181.p. (Papír, akvarell, 21,8×32,7 cm; Magyar Nemzeti Múzeum MTKCs T.7516)

Dörre Tivadar illusztrációja „Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen” című kötethez

melynek kapuja elé szolgál a gözszikló. A régi Pallavicini-ház ez, melyet a kormány ily országos célra vásárolt meg. Ezután következik a színház, mellette sorban a katonai hivatalok, majd a Ferencz-József-kapu, melyből gyalog- és kocsit visz le a Lánczhíd-térre. A vár e része alatt, fölötte az alagút torkolatának, van egy árnyas tér, az úgynevezett ellipsz, kedves helye a sétáló közönségnek; felséges kilátás nyílik innen a lánczhídra és környékére. A honvédelmi, a pénzügyi és a belügyi miniszteriumok vannak még a várban, meg a királyi palota szomszédságában József főhercegnek honvéd parancsnoki palotája.” Az illusztráció jóval jelentősebb, mint e rövid szövegrész; Dörre Tivadar (1858–1932) egyike volt a kiadványsorozatban legtöbb rajzot készítő művészeknek. Az általa készített tusrajzot a könyv számára Morelli Gusztáv fába metszette és sokszorosította. A korábbiakhoz képest szokatlan képét láthatjuk a térnek: az eddig hangsúlyosan bemutatott épületek alig azonosíthatók, oly kevés látszik belőlük, a tér közepén még mindig fontos látképi elem az emlékmű, de a kompozíció legjelentősebb és legnagyobb teret követelő eleme a Honvédelmi Minisztérium eklektikus palotájának tömbje.

Láthattuk tehát, hogy a kiadványok szövege egyre rövidebb lett, párhuzamosan a tér jelentőségének csökkenésével, az ott álló épületek részleges átalakításával; ezzel szemben az illusztrációk – egy ideig legalábbis – egyre jelentősebbek. Ezek azonban csak részben jelentek meg a fentebb említett kötetekben, egy kisebb hányaduk önálló munka volt.

Korszakunkból legkorábbiként említendő Franz Weiss színes litográfiája – Buda térképe látkép-részletekkel, ezen egyebek között a Szent György téren álló Teleki- és Sándor-palota képe látható. Carl Vasquez gróf (1790–1861), spanyol származású

térképész díszalbuma 1835–1837-ben jelent meg.²⁰ A sorozat hat lapból áll, négy lap közepén egy-egy városrész térképe látható, ezeket minden oldalon az adott városrészek legnevezetesebb köz- és magánépületeinek kis méretű ábrázolásai veszik körül.²¹ A 22 kép közül kettőn jelennek meg a Szent György tér akkor legjelentősebbnek tartott épületei, a Sándor- és a Teleki-palota. Mindkettő csupán az épületeket mutatja be, környezetük, vagyis a tér maga nem látható; nem is annak fontossága, hanem a paloták és tulajdonosaik miatt kerültek az ábrázolások közé.

A tér másik meghatározó, egykor egyházi, később középületéről, a karmelita kolostorról készültek önálló felmérési rajzok és ábrázolások. A XIX. század eleji helyszínrajz,²² illetve katonai főparancsnoksággá történő átalakításának alaprajza is ismert.²³

Ludwig Rohbock (XIX. század közepe) nürnbergi rajzoló²⁴ és metsző egész életében tájképalbumok és sorozatok készítésével foglalkozott. Legtermékenyebb időszakában, az 1850–70 közötti két évtizedben előbb német tájakat örökített meg acélmetszeteken, majd bel- és külföldi szerzők útleírásaihoz rajzolt illusztrációkat. A – számára – külföldi szerzők művei közé tartozott Hunfalvy János földrajztudós *Magyarország és Erdély eredeti képekben* című 1855–64 között magyar és német nyelven egyaránt megjelent háromkötetes munkája, valamint a hasonlóképpen két nyelven napvilágot látott *Budapest és környéke* 1859-ből. Ez utóbbinak illusztrációi között található a Szent György teret ábrázoló kép.²⁵ A címe szerint tulajdonképpen a Hentzi-emlékművet ábrázoló lapon a tágas, de teljesen körbeépített teret láthatjuk: középen maga a neogótikus, tornyos, fiálékkal díszített építmény, szemközt a Zeughaus, jobbra a Teleki-palota homlokzata látható, s a háttérben a palota és a Várnegyed épületeire nyílik kilátás, pontosan ugyanolyan formában, mint Alt körrajzán. Ludwig Rohbocknak az acélmetszethez készített tusrajzán kevésbé érzékelhető, sokkal feltűnőbb azonban magán a metszeten, hogy

²⁰ Címe: Buda Pest Szabad Királyi Várossainak Tájéleírása... Ezt megelőzően egyetlen térképet ismerünk a helyszínről, amely 1786-ban készült a Magyar Királyi Építési Igazgatóság megrendelésére (BFL XV. 16. 203/2., lavírozott tusrajz, 46×68 cm). Vasquez térképéről bővebben HOLLÓ Szilvia Andrea (Rózsa György emlékkönyv, megjelenés alatt).

²¹ Az első lap maga a díszes címlap az ország és 52 vármegye címerével, a pesti kikötő látképével és ajánlásokkal a sorozat megrendelői számára, a másodikon gótizáló ornamentális keretben Szent István szobra, a háttérben kilátás a két városra. Ezután következnek a 60×80 cm méretű térképlapok; a harmadikon a két város és környezete térképe 22 kis képpel, a negyediken Buda térképe 22 keretképpel, az ötödiken a Terézváros és Lipótváros 16 képpel, a hatodikon a Ferenc-, József- és Terézváros térképe, szintén 16 kis képpel látható. A litográfiákat tollrajzzal egészítették ki, ily módon csaknem akvarell hatást keltenek.

²² MOL T. 62, No. 733 (1809-ben készült, lavírozott tusrajz, 50×72 cm)

²³ MOL T 1 620/1. (lavírozott tusrajz, Alexius Demkovics, 1845, 41,5×58,2 cm)

²⁴ HUNFALVY – ROHBOCK 1859. A Pestet és Budát bemutató kötet csaknem egyidejűleg jelent meg.

²⁵ Ludwig Rohbock – L. Oeder: Hentzi emléke Budán. Hentzi Denkmal in Ofen. Papír, acélmetszet, 12,6×18 cm, MNM MTKCs T.3049 Jelezve balra lent: L. Rohbock delt. Jelezve jobbra lent: L. Oeder sculpt. Középen: Druck & Verlag v. G. G. Lange in Darmstadt. Lauffer és Stolp bizományában Pesten. Tusrajz változata T.6993 leltári számon.

J. Neuhaus del.

Druck & Verlag v. C. C. Lange in Darmstadt

L. Geller sculp.

HENTZI EMLÉKE BUDAÉN. HENTZI EMLÉKÉAL TŰN ÖFEN.

Lith. in Stein lithographisch Druck.

a tér nem kövezett, a fogatok kerekei által kimélyített barázdák láthatók a földön. A kiegyensúlyozottan elhelyezett staffázsfigurák, szekerek, lovaskocsik mellett főszerepet kaptak az épülethomlokzatok. Jól érzékelhető a tér beépítettsége és egyben az átmenő forgalomban betöltött szerepe.

Rudolf von Alt (1812–1905) az 1840-es években járt először Pest-Budán, 1845-ben jelent meg *Buda-Pest, előadva 32 eredeti rajzolatban* címmel litográfia-sorozatának első változata. Színes és hagyományos kőrajzainak némiképp eltérő a tárgyköre, a litografálás Franz Josef Sandmann feladata volt. A későbbiekben több kiadást megért sorozat új témákkal is bővült, ilyen volt a Hentzi-emlékművet bemutató kép.²⁶ A kép közepén az emlékmű áll, mögötte a Zeughaus főhomlokzata tűnik fel, jobbra a Teleki-palotának épp csak a sarka látszik. A látványt sétáló járókelők staffázsfigurái élelénkítik. A kőrajz a sorozat

²⁶ Rudolf von Alt-Franz Joseph Sandmann (1805–1856): György-tér és a Hentzi emlék a várban. Georgs-platz U. Hentzi Monument in der Festung. Papír, színes litográfia, 26,5 × 19 cm, MNM MTKCs T. 4041, a színezetlen lap T. 1364. Jelezve balra lent: Gez. V. R. Alt, középen: Gedr. B. J. Rauh, jobbra lent: Lith. V. Sandmann. Lent középen: Wien, bei J. T. Neumann. Ausschliessendes Eigenthum des Verlegers.

jellegzetes darabja, a művész megszokott eszközeivel készült városlátképek jellemző példája.

Johann Vinzenz Reim (1796–1858) építésznek több száz színezett rézkarca mellett ceruzarajzai is ismertek. Ezek 1834 és 1853 között készültek, felirattal, sorszámmal ellátva. Pestről és Budáról 15 lapot ismerünk, köztük található a Zeughaus ábrázoló színezett ceruzarajz. A kisméretű rajzon az épület teljes főhomlokzata látható, az építészeti részleteket pontosan, részletezően megjelenítve, csak a bal sarok kis figurája tűnik kissé szokatlan elemnek a kompozíción. Rózsa György szerint Reim nem megrendelő vagy kiadó számára, csak saját maga szórakoztatásául készítette rézkarcait és rajzait,²⁷ mindenesetre az ő rajza az egyetlen, amely nem sorozat számára készült, s nem az egész teret, hanem csak egy épületet jelenít meg.

²⁷ RÓZSA 1983. 71–79. p. Zeughaus in Ofen am 15t. Juni 837. 5/11., 21,4 × 29 cm, MNM MTKCs 82.284)

A Zeughaus átalakítási tervei 1867-ben készültek, de ismertek az épület eredeti tervei és alaprajza is.²⁸

1885-ben készült Ybl Miklós (1814–1891) lavírozott tusrajza a királyi palota átépítésével kapcsolatban, s a tér, valamint a palotaépület madártávlati képét láthatjuk rajta.²⁹

A Hentzi-emlékmű lebontása után ez lett az útikönyvek egyetlen olyan látványossága, amelyet bemutatásra érdemesnek találtak a téren. Ezek azonban már nem grafikák, hanem fényképek voltak, s a tér ikonográfiájának újabb korszakát jelentik, egy újabb század képi dokumentumaiként.

Áttekintésünk során az ábrázolások két nagy csoportját ismerhettük meg: a különböző terjedelmű útikönyvekben megjelent illusztrációkat, valamint az önálló műalkotásokat. Kétféle ábrázolás-típus fordult elő: a magát a teret vedutaként bemutató kompozíció, és az egy-egy jellegzetes, kiemelkedő jelentőségű épületet megőrkítő részlet. Mindkét változat fontos eleme a tér bemutatásának, bár más-más céllal; s érdekes módon nem kötődnek kizárólagosan egyik vagy másik bemutatott ábrázolás-csoporthoz. A kiadványok leírásainak rövidülése jelezte a tér jelentőségének fokozatos csökkenését, az illusztrációk ennek megfelelően olykor nem is készültek el.

Ami az önálló műveket illeti, azok a XIX. századi városlátképek két legjelentősebb sorozatának részei, a századközép e jellegzetes műfajának fontos darabjai, egy műfaj virágkorának vonzó emlékei.

²⁸ Az alaprajz, két tetőmetszet, valamint az udvari nézet 1686-ból származik (tusrajzok, 33×42,5 cm, 30×21,6 cm, 20,3×37,6 cm; MOL E 284 Misc. No 62. 1. csomó, pag. 74–76.). Az átalakítási terv első emeleti alaprajza 1867-ben készült (tusrajz, 72,5×57,7 cm, BTM Kiscelli Múzeuma, Építészeti Gyűjtemény, szj. 33/B.).

²⁹ BTM Kiscelli Múzeuma, Építészeti Gyűjtemény (80×104 cm).

Irodalom

- Budapest 1885 Illustrierter Führer für die Besucher der Allgemeinen Landes-Ausstellung in Budapest 1885. Wien, Pest, Leipzig, 1885.
- EDVI ILLÉS 1896 Edvi Illés Aladár (szerk.): Budapest műszaki útmutatója. Bp., 1896.
- HARTLEBEN é.n. Historisch-Romantischer Polyglotten-Führer durch die Städte Pest und Ofen zu ihren Sehens- und Merkwürdigkeiten und ihren nächsten Umgebungen. Pest, Wien u. Leipzig.
- HUNFALVY 1856 Hunfalvy János: Magyarország és Erdély eredeti képekben. Rajzolta Rohbock Lajos. Magyarország. I. kötet. Darmstadt, 1856.
- HUNFALVY – ROHBOCK 1859 Hunfalvy János – Rohbock, Ludwig: Pesth und Ofen nebst Umgegend. Pest, 1859.
- OMM 1893 Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben. Bp., 1893.
- RÓZSA 1983 Rózsa György: Johann Vinzenz Reim és Magyarország. In: Folia Historica 11. (1983).
- SCHAMS 1822 Schams, Franz: Vollständige Beschreibung der königl. freyen Haupt Stadt Ofen in Ungern. Buda, 1822.

A reprodukciókat Kardos Judit készítette.

The Representations of St. George Square

The name of the square is dating back to the 18th century. In medieval times it was called St. Sigismund square or market as it used to be a market place and the provostal church St. Sigismund stood there. Later it got its name after the "Zeughaus" standing there, and following the 1852 erection of the Hentzi monument it was called after it. The study is listing all the important descriptions of the square and its buildings. These sources were increasingly fashionable guide books and albums published in the 19th century. The most important graphic works are also listed. The landscape series of the mid 19th century made by outstanding artists of the age have representations either of the square itself, or different famous buildings and palaces standing there. Another source for the representations are the guide books and other publications on the cities of Buda and Pest, including series of maps as well. By the turn of the century illustrations were changed for photographs and as a result of major changes in the city structure the square lost its importance.

Farbaky Péter

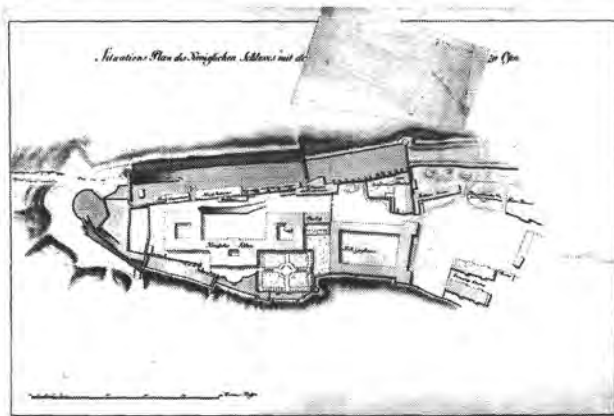
A SÁNDOR-PALOTA, A TELEKI-PALOTA ÉS AZ UDVARI ISTÁLLÓ

A SZENT GYÖRGY TÉR FŐBB ÉPÜLETEINEK VÁLTOZÁSAI AZ ÚJKORBAN

Az 1686-os ostrom után a királyi palota és a polgárváros közti térség romokkal volt tele: lakóházak, főúri paloták, valamint a Szent Zsigmond-prépostság és a ferences kolostor épületmaradványaival. A stratégiai fontosságú területet ekkor a katonaság vette birtokba. Míg a Hauy-alaprajz még többnyire a középkori, török kori állapotokat tükrözi a tér kiterjedésével, egy évtized múlva, az 1696-os Zaiger felvételének idejére a korábbi szabad telkeket is kiosztották.¹

Henry Swinburne: Buda látképe, 1789. (Magyar Nemzeti Múzeum MTKCs 84.36.)

A budai királyi palota épületei, 1789. (MOL T 18. No. 3.)

¹ WEIDINGER – HORLER 1956. 29–30.p., 2. és 3. sz. melléklet; NAGY 1971. 114–117.p.